

Як держава захищає права дитини в сім'ї. Що таке опіка, піклування, усиновлення

1. Захист прав дитини.

Нажаль, і сьогодні трапляються ситуації, коли права дитини порушуються. Саме тому кожен із вас повинен знати, як дитина може себе захистити.

Однак насамперед спробуємо визначити, які права мають батьки щодо захисту дітей.

Якщо права дитини порушуються, вона має право на захист із використанням певних механізмів, визначених державою.

Сімейний кодекс України

Стаття 152. Забезпечення права дитини на належне батьківське виховання

1. Право дитини на належне батьківське виховання забезпечується системою державного контролю, що встановлена законом.
2. Дитина має право протидіяти неналежному виконанню батьками своїх обов'язків щодо неї.
3. Дитина має право звернутися за захистом своїх прав та інтересів до органу опіки та піклування, інших органів державної влади, органів місцевого самоврядування та громадських організацій.
4. Дитина має право звернутися за захистом своїх прав та інтересів безпосередньо до суду, якщо вона досягла чотирнадцяти років.

Стаття 154. Права батьків по захисту дитини

1. Батьки мають право на самозахист своєї дитини, повнолітніх дочки та сина.
 2. Батьки мають право звертатися до суду, органів державної влади, органів місцевого самоврядування та громадських організацій за захистом прав та інтересів дитини, а також непрацездатних сина, дочки як їх законні представники без спеціальних на те повноважень.
 3. Батьки мають право звернутися за захистом прав та інтересів дітей і тоді, коли відповідно до закону вони самі мають право звернутися за таким захистом.
2. Позбавлення батьківських прав.

Одним із найтяжчих заходів впливу на батьків, які неналежно виконують батьківські обов'язки, нехтують ними, є позбавлення батьківських прав. Закон визначає підстави позбавлення батьківських прав, а також коло осіб, які мають право порушити питання про позбавлення батьківських прав.

У разі наявності відповідних підстав, визначених законом, особи можуть звернутися до суду з позовом щодо позбавлення батьківських прав. Суд розглядає подані матеріали — свідчення свідків, документи, заслуховують особу, щодо якої вирішується питання позбавлення батьківських прав, а також дитину, якщо її рівень розвитку дає можливість свідчити. На підставі вивчення цих матеріалів суд приймає рішення — позбавляє особу батьківських прав або ж відмовляє в цьому.

У цьому випадку особа позбавляється своїх прав щодо дитини та обов'язку брати участь у її вихованні. Водночас особа, яка позбавлена батьківських прав, залишається зобов'язаною брати участь у матеріальному забезпеченні дитини, її утриманні. Особа втрачає право представляти дитину, у майбутньому вона не може претендувати на утримання з боку дитини, на отримання від неї спадщини за законом тощо.

3. Влаштування дитини, яка залишилася без батьківської опіки. Життя надзвичайно складне, тому виникають ситуації, коли дитина опиняється без опіки батьків — якщо батьки позбавлені батьківських прав або ж померли, загинули. Однак деякі питання дитина не може вирішити самостійно. Тому законодавством передбачено декілька шляхів допомоги дитині, яка опинилася в такій складній ситуації.

Сімейний кодекс України

Стаття

207.

Поняття усиновлення

1. Усиновленням є прийняття усиновлювачем у свою сім'ю особи на правах дочки чи сина, що здійснене на підставі рішення суду (...).
2. Усиновлення дитини провадиться у її найвищих інтересах для забезпечення стабільних та гармонійних умов її життя.

Стаття 211.

Особи,

які

можуть

бути

усиновлювачами

1. Усиновлювачем дитини може бути повнолітня дієздатна особа.
 2. Усиновлювачем може бути особа, що старша за дитину, яку вона бажає усиновити, не менш як на п'ятнадцять років.
- У разі усиновлення повнолітньої особи різниця у віці не може бути меншою, ніж вісімнадцять років.
6. Кількість дітей, яку може усиновити один усиновлювач, їй обмежується.

Стаття

243.

Діти,

над

якими

встановлюється

опіка,

піклування.

1. Опіка, піклування встановлюється над дітьми, які залишилися без батьківського піклування.
2. Опіка встановлюється над дитиною, яка не досягла чотирнадцяти років, а піклування — над

дитиною у віці від чотирнадцяти до вісімнадцяти років.
3. Опіка, піклування над дитиною встановлюється органом опіки із піклування, а також судом у випадках, передбачених Цивільним кодексом України.

Стаття 244. Особа, яка може бути опікуном, піклувальником дитини

1. Опікуном, піклувальником дитини може бути за її згодою повнолітня дієздатна особа.
2. При призначенні дитині опікуна або піклувальника органом опіки та піклування враховуються особисті якості особи, її здатність до виховання дитини, ставлення до неї, а також бажання самої дитини.

3. Не може бути опікуном, піклувальником дитини особа, яка зловживає спиртними напоями, наркотичними засобами, особа, позбавлена батьківських прав, а також особа, інтереси якої суперечать інтересам дитини.

Стаття 249. Права та обов'язки опікуна, піклувальника щодо дитини

1. Опікун, піклувальник зобов'язаний виховувати дитину, піклуватися про її здоров'я, фізичний, психічний, духовний розвиток, забезпечити одержання дитиною повної загальної середньої освіти.

5. Обов'язки з опіки та піклування щодо дитини виконуються опікуном та піклувальником безоплатно.

Стаття 252. Договір про патронат

1. За договором про патронат орган опіки та піклування передає дитину, яка є сиротою або з інших причин позбавлена батьківського піклування, на виховання у сім'ю іншої особи (натронатного вихователя) до досягнення дитиною повноліття, за плату.

Опікуном (піклувальником) неповнолітнього стає, як правило, хтось із близьких до дитини людей, здебільшого родичі — старший брат чи сестра, бабуся, дідусь, тітка чи дядько. Якщо дитина перебуває в дитячому будинку, інтернаті тощо, то опікуном дитини стає керівник цього закладу. Усиновлювачем може бути будь-яка особа не обов'язково близька до дитини, не лише громадянин нашої держави, а навіть іноземець. При цьому закон гарантує таємницю усиновлення - ніхто не має право розголошувати факт усиновлення та особу того, хто його здійснив. Патронат є порівняно новим поняттям в українському законодавстві, саме тому ця форма влаштування дітей трапляється поки що не часто. Головними при обранні форми влаштування дитини — фактично при вирішенні її долі — мають бути інтереси дитини, максимальне сприяння її майбутньому.

Діти мають право на забезпечення захисту від порушень їхніх прав із боку як батьків, так і інших осіб. При цьому вони можуть захищати себе самостійно, очікувати на захист із боку батьків, а також звертатися за допомогою до державних органів, громадських організацій і навіть до суду. У разі грубого порушення прав дитини, ухилення від виконання своїх обов'язків батьки можуть бути позбавлені батьківських прав рішенням суду. Діти, які залишилися без батьківської опіки, можуть усиновлюватися, над ними встановлюється опіка або піклування.